Liburuak

AZALEKOAREN ESKUBIDEAK

Politkologiak —politikaren jakintzak— eta soziologi politikoak bere eskubideak galdu dituztela dirudi. Bataz beste danok onartzen dugu gizarte baten egoera neurtzeko mamira jo behar dugula ta mamia ekonomian dagoela. Gaiñentzeko errealidadeak engaiñatu egiten gaituztela edo engaiñabideak izan ditezkela. Europa'ko parlamentoak, ustutzen dijoaztenean, eta elezioen auziak ezer gutxitan jarri ditzazkegu. Larresoro'k ongi dion bezela: "Gaur Europa'ko parlamentoak hutsik baldin badaude beste zerbaitean billatu behar da giltzarria. Eta erroa oso sakonki aztertu gabe agertzen da: XIX'gn. mendeko demokraziamota hura pasata dago. Gaur ba dakigu demokraziaren kakoa parlamentoan baiño sakonago dagoela; eta ekonomia eta jakintza behetik beretik zuzentzeko aukerarik ez duen "demokrazia", nahiz deputatuek parlamentoan oso hitzaldi onak egin ahal izan, ez dala demokrazia bat. Horrengatik hustutzen dira parlamentoak" (1).

Azalekoek ere, ordea, errealidade bat dira eta ezin diteke, ekonomia dela muiñekoa ta, baztertu. Politikagintzarako soziologi politikoak izugarrizko garrantzia du. Erak, moduek, instituzioek zerbait adierazten digute. Gaiñera ba dute bere autonomia, bere bizitza propioa.

Gure errealidadea, euskaldunena esan nahi dut, diranetik eta izan diranetik asi behar dugu aztertzen, ez behar luketenik. Espaiñia'ko II'gn. Errepublikak euskaldunetan, ots Euskal Herria'n bere biziko ondorenak utzi ditu. Gure gaurko egoera behar bezela ulertzerik ez badago XIX'gn. mendea kontuan artu gabe, beste horrenbeste esan diteke II'gn. Errepublikaz.

(1) "Parlamentoak hutsik", Larresoro'k Z. ARGIA'n, 1968'gnko epaillleko 17'koan.

Azken bolara hontan Madrill'en edo Barcelona'n argitaratuta garal haietako gertaerak aztertzurik liburu bat baiño gehiago ikusi dira. Ala ere zailla da beti elezioen eta soziologi politikoaren estudioa egingo duenik arkitzea. Zaillago oraindikan instituzioen eta errealidadeen arteko desegokitasuna ezaguturik gaiari frente egingo dionik, zeren Jean Bécarud'ek bere liburuan dion bezela: "La España contemporánea ofrece una de las ilustraciones más significativas del abismo que puede mediar entre las estructuras de un estado y la imagen que de él quisiera ofrecer el edificio teórico de la Constitución".

Liburu hontan aztertzen danak, ordea, guretzat aiñ gure aragiko den garai hura berpentsatu erazitzen digu. Egia da bukaeran, José L.L. Aranguren'ek liburuaren itzaurren dioen bezela: "Suele decirse, como fácil crítica de la sociología que solo sirve para reiterarnos, tras mucho trabajo y a veces, grandes gastos, lo que ya sabíamos de antemano. Naturalmente, se puede responder, aparte otras muchas cosas, que entre ambos "saberes" hay una diferencia sustancial: sobre uno de ellos se puede construir ciencia y sobre el otro no".

Behar bada 1.931'gn., 1933'gn. eta 1936'gn. elezioen mapa estadistikoak ikusteak, eskuindarrak, ezkertiarrak eta erdizaleak nun ziran indartsu aztertzeak, abstanezioak nun ziran nagusienak salatzeak etab. itxuraren erreinuan bizi gerala uste erazi dezake. Erru aundia litzake hori, zientziaz aztertu nahi baldin baditugu guretzat ain inportante izan ziran garai haiek iñola ere ezin ditezke baztertu. Gaiñera Bécarud'ek egiten duen estudioan elezioetako numerotan irakurri egin nahi du, numeroak gaiñezkaturik bere muiña ta barrena aztertu. Puntu hontan interesgarria da 1936'gn. otsailleko elezioen ondorean azterturik adierazten duena: "Tendencia de las derechas a concentrarse en la España interior, sobre todo en la parte norte; arraigo de las izquierdas en las grandes ciudades, las zonas de concentración proletaria, las regiones periféricas, especialmente aquellas que aspiran a la autonomía: tales son las grandes líneas de la geografía política de España después de las elecciones de febrero de 1936. Se perfiló la distrubición de las grandes fuerzas políticas en dos bloques. De esta forma se pone de relieve una vez más la "diversidad de niveles mentales regionales" que agudamente subraya Vicens Vives, esa tensión entre aquellas regiones que se han quedado en un estadio teórico-rural y de la vida social y las que han llegado a formas de organización más modernas y más diversificadas".

Instituzioen prolemak, elezioak egiteko modua, zenbaitek ez uste izan arren ez dira batere bigarren maillako prolemak. Ekonomiaren prolemak eta estadu baten estrukturapea zuzendu ta eraberritu ezkero

gaiñontzeko guztiak, ots, konstituzioa, parlamentoa etab. bereala konponduko dirala uste izatea determinismo utsean erortzea litzake. Eta gaur eguneko sozialismogintzak ezer erakusten baldin badigu zera da, askotaz ere indartsuagoak eta gizontiarragoak dirala boluntarismo kutsua duten erreboluzioak determinista kutsua dutenak baiño.

Pazientziarekin eta aurre-iritzirik gabe, Jean Bécarud'ek idatzitako liburuaren (2) irakurketa guretzat aiñ gertu ta aiñ urruti dauden gertaerak behar bezela aztertzeko tresna interesgarri bat izan diteke.

RIKARDO ARREGI

(2) Jean Bécarud, La Deuxiéme République espagnole, 1931-1936, 1962'gn. Fondation Nationales des Sciences Politiques, Parise'n, argitaratua eta españoleraz Madrill'en Taraus etxeak 1967'gn. azaldua.